Józef Szymanowski

autor instrukcji wychowawczej
uczeń, podróżnik
Ur. 19.2.1748, Kaski
Zm. 16.2.1801, Warszawa

Dane rodziców

Maciej Michał Szymanowski

Anna Łuszczewska

Wychowanie i wykształcenie

Uczył się w pijarskim Collegium Nobilium w Warszawie (1761-1765), pozostając w bliskich relacjach ze Stanisławem Konarskim, przyjacielem swego ojca. Później związany z Czartoryskimi. Przebywał w Puławach. Zapewne odbył kilkuletnią podróż zagraniczną z Czartoryskimi w latach 1768-1774 obejmującą dłuższe pobyty w Niemczech, Francji, Anglii i Italli.

Etapy kariery dot. edukacji

Później jeszcze kilkakrotnie wyjeżdżał za granicę, głównie w celach kuracyjnych. Na podstawie swoich własnych doświadczeń podróżnych napisał instrukcję wychowawczą dla wojażerów. Pozostawała ona w rękopisie i dopiero po jego śmierci doczekała się wydania drukiem w 1810 roku. Wskazania zawarte w instrukcji mają charakter ogólny i przede wszystkim akcentują pragmatyczny cel podróży edukacyjnych. Określają, w jaki sposób zachować zdrowie i ustrzec się przed zagrożeniami, nie spowodować długów. Ważnym elementem tych teoretycznych rozważań były kwestie dotyczące odpowiedzi na pytanie, jak uzyskać konkretne korzyści edukacyjne, intelektualne i moralne, niezwykle istotne w przyszłym życiu i karierze młodych podróżników? Jako szczególne zagrożenie dla właściwego ukształtowania kręgosłupa moralnego młodego podróżnika uważał znane europejskie kurorty wód mineralnych. Zdawał sobie bowiem sprawę, że pobyt w tych zdrojowiskach stracił wiele ze swego prozdrowotnego charakteru na rzecz oddawania się często nieobyczajnym zabawom towarzyskim. Autor instrukcji wyrażał głębokie przekonanie o konieczności zapobieżenia wszelkimi środkami marnotrawieniu czasu oraz pieniędzy. Gwarantem odpowiedniego przygotowania młodego człowieka do przyszłych zadań oraz osiągnięcia zakładanych celów edukacyjnych miał być wybór odpowiedniego guwernera. Pisana w epoce rozbiorów instrukcja zyskała zupełnie nowe znaczenie, a okoliczności zewnętrzne spowodowały uwydatnienie optyki patriotycznej. Autor sugerował bowiem, że zyski edukacyjno-wychowawcze podróży zagranicznych mają nie tylko wymiar indywidualny, ale wręcz narodowy wymiernie i symbolicznie służąc kolejnym pokoleniom rodaków oraz dziełu restytuowania niepodległej ojczyzny.

Fakty z życia osobistego

Wywodził się za szlachty mazowieckiej.

Był prawnikiem i posłem na sejmy. Oddawał się twórczości poetyckiej. Był członkiem obozu patriotycznego oraz zwolennikiem reform ustrojowych kraju. Przyjaźnił się z Ignacym Kościuszką.

Żył w XVIII-XIX wieku.

Bibliografia

Podmiotowa

1. Józef Szymanowski, *Wyprawa na wojaż. Dzieło pogrobowe*, Warszawa, 1801.
2. Józef Szymanowski, *Listy do starościny wyszogrodzkiej [1792-1801]*, tekst oprac., wstępem i koment. opatrzył F. Korwin-Szymanowski, Warszawa, 1973.

Przedmiotowa

1. W. Kaliszewski, *Wyprawa na wojaż Józefa Szymanowskiego*, Polski Grand Tour w XVIII i początkach XIX w., A. Roćko, Warszawa, 2015.
2. J. Kordel i W. Kaliszewski, *Szymanowski Józef*, Polski Słownik Biograficzny, t. 50, Wrocław, 2014.